

Felméry Zoltán¹

Kihasztnált vagy elszalasztott lehetőség?

Néhány személyes megjegyzés a kelet-közép-európai régió gazdasági integrációjának tapasztalatairól

Az idei évben a nemzetközi közösség számos évfordulót ünnepel. A kelet-közép-európai régió országai számára, így Magyarország számára is, ezek közül bizonyosan az egyik legfontosabb esemény, hogy húsz évvel ezelőtt csatlakoztunk az Európai Unióhoz. A mögöttünk hagyott húsz év történelmi távlatból persze csak egy pillanat. Ha azonban arra gondolunk, hogy a régió országai számára a 90-es évek elején bekövetkezett rendszerátvitel óta eltelt időszak nagyságrendileg felét e közösség keretei között töltöttük, megfogalmazódik a csatlakozást követő tapasztalatok feldolgozásának az igénye.

E feladatra az elmúlt időszakban szerzők sokasága vállalkozott, még akkor is, ha a mérleg megvonása sok szempontból nem könnyű feladat. Az, hogy egy szupranacionális szervezethez való tartozás végső soron mit is jelent egy ország számára, számos társadalmi és gazdasági aspektusból értékelhető.

Az uniós csatlakozást megelőzően a KKE-régió országai hatástanulmányokat készítettek arról, hogy középtávon mit is várnak a tagságtól. A teljesség igénye nélkül itt olyan gazdasági következmények fogalmazódtak meg, mint az uniós forrásokhoz történő hozzáférés lehetősége, a foglalkoztatás és a lakossági fogyasztás növekedése, a jelentősen javuló agrárgazdasági feltételek, a szolgáltatási portfólió modernizációja, a társadalmi középosztály erősödése vagy éppen a jövedelmi különbségek és az abszolút szegénység csökkenése. Várakozásokkal tehát jól álltunk. Nem meglepő, hogy a régió országai közül ott, ahol népszavazás hagyta jóvá a csatlakozást, mindenhol legalább a lakosság kétharmada támogatta is azt.

Bár az uniós csatlakozást azóta számos kritika érte, az a helyzet, hogy a gazdasági integráció szempontjából a tagság szinte valamennyi ország számára sikertörténet. A mai mutatószám-fetiszált világunkban elvárt, hogy ezt a kijelentést gazdasági mutatószámokkal igazoljam vissza. Szintén a teljesség igénye nélkül: a térség éves átlagos GDP-növekedése rendre meghaladta a magországok átlagát, ami explicit felzárkózást jelent; az egy főre eső GDP valamennyi ország esetén közeledett az uniós átlaghoz, egyes országok (például Csehország, Szlovénia, Litvánia) esetén pedig elérte annak 90%-át; az áru- és szolgáltatáskereskedelem kilőtt a csatlakozást követően, az export és import összesített, GDP-arányában kifejezett értéke nagyságrendileg harmadával növekedett tíz év alatt; a külföldi tőkebefektetések értéke a csatlakozást követő négy éven belül négyötszörösödött; sőt még az egyébként joggal sokat szidott munkatermelékenység is javult, bár még mindig jóval elmarad az uniós átlagtól.

¹ Felméry Zoltán az NKE EJK JLI tudományos munkatársa. E-mail: felmery.zoltan@uni-nke.hu

Kijelenthető, hogy a régió egésze számára a csatlakozást követően érdemi gazdasági felzárkózás történt. Ez számos gazdasági mutatószámokban megmutatkozik. Ugyanakkor, bár a régió országai egységesen ugyan közelebb kerültek az EU átlagos fejlettségéhez, de eltérő felzárkózási pályát futottak, és ezért eltérő sikereket értek el. A csatlakozást követő felzárkózási lehetőséget mindannyian kihasználták, de a mértékekben jelentős heterogenitás mutatkozik. Arról nem is beszélve, hogy az egyes országokon belüli területi különbségek csökkentése felemásra sikerült.